

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาแบบแผนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม
ผู้วิจัย	นายชัยวัฒน์ สุมิ
ตำแหน่ง	ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
สถานศึกษา	โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม ตำบลผือใหญ่ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร
ปีการศึกษา	ปีการศึกษา 2566-2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิด การส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม 2) เพื่อสร้างแบบแผนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม 3) เพื่อศึกษาผลการใช้แบบแผนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม และ 4) เพื่อประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงแบบแผนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) มีขั้นตอน 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิด การส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม ขั้นที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และองค์ประกอบ ขั้นที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการในการพัฒนา ขั้นที่ 3 การศึกษาแนวทางในการพัฒนาแบบแผน ขั้นที่ 4 การศึกษาดูงานโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติ (Best practice) ระยะที่ 2 การสร้างแบบแผนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม ขั้นที่ 1 การยกร่างแบบแผน ขั้นที่ 2 การวิพากษ์แบบแผน ขั้นที่ 3 การสร้างแบบแผนและคู่มือการใช้แบบแผน ขั้นที่ 4 การประเมินคุณภาพของแบบแผนและคู่มือการใช้แบบแผน ระยะที่ 3 การใช้แบบแผนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม ขั้นที่ 1 การประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู ขั้นที่ 2 การประเมินภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียนระยะที่ 4 การประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงแบบแผนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม ขั้นที่ 1 ประเมินประสิทธิผลของการใช้แบบแผน ขั้นที่ 2 การปรับปรุง เผยแพร่ ขยายผลการใช้แบบแผน

กลุ่มเป้าหมาย ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ปีการศึกษา 2566-2567 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selected) โดยใช้ผู้บริหาร ครูและบุคลากร รวมถึงนักเรียนทั้งหมดในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาได้แก่ รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม 2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู แบบประเมินภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน แบบประเมินประสิทธิผลของการใช้รูปแบบ ซึ่งเป็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิดของโรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม พบว่า การพัฒนารูปแบบที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องตั้งอยู่บนฐานแนวคิดและทฤษฎีที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ การสะท้อนคิดจากการปฏิบัติงานจริง และการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องควบคู่กับการพัฒนาผู้เรียน แม้ว่าสถานศึกษาจะมีความพร้อมด้านนโยบายและบุคลากรที่เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงคิดเป็นฐาน แต่ยังประสบปัญหาด้านความต่อเนื่องของการทำงานร่วมกัน กลไกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเชื่อมโยงการพัฒนาครูกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้ ความต้องการในการพัฒนาสะท้อนถึงความจำเป็นในการมีรูปแบบที่ชัดเจน เป็นระบบ และสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน โดยอาศัยแนวปฏิบัติจากสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จเป็นต้นแบบ ผลการบูรณาการข้อมูลชี้ให้เห็นว่าการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีประสิทธิผลควรเชื่อมโยงการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูกับการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียนอย่างเป็นองค์รวม เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

2. รูปแบบการบริหารสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้โดยใช้การมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างความเป็นนวัตกรรมของนักเรียนและครู ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) หลักการและแนวคิดของรูปแบบ (Principles and Conceptual Framework) 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ (Objectives of the Model) 3) กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบ (Operational Process of the Model) 4) บทบาทของผู้เกี่ยวข้องในรูปแบบ (Roles of Stakeholders in the Model) และ 5) การวัดและประเมินผลของรูปแบบ (Measurement and Evaluation of the Model) ทั้งนี้กระบวนการดำเนินงานของรูปแบบ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision) ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลุ่ม PLC (PLC Development) ขั้นตอนที่ 3 การจัดการเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning Practice) ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Reflection and Sharing) และขั้นตอนที่ 5 การประเมินและพัฒนาอย่างยั่งยืน (Evaluation and Sustainability) ซึ่งมีผลการประเมินคุณภาพในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการใช้รูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิด เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม ปรากฏดังนี้

3.1 ผลการประเมินความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู (Teachers' Learning Management Competency) ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน (Students' Thinking Leadership) ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

4. ผลการประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม ปรากฏดังนี้

4.1 ผลการประเมินประสิทธิผลและปรับปรุงรูปแบบการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการขับเคลื่อนโรงเรียนสอนคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครู และเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียน โรงเรียนโพธิ์ศรีสุวรรณวิทยาคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

4.2 ผลการปรับปรุงและขยายผลรูปแบบ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิผลในระดับสูง สามารถส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีความเป็นระบบ เน้นการเรียนรู้เชิงคิด การวิเคราะห์ และการสะท้อนผลจากการปฏิบัติจริง อีกทั้งเอื้อต่อการเสริมสร้างภาวะผู้นำทางการคิดของนักเรียนให้มีความกล้าแสดงออก มีเหตุผล และทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ ผลการใช้รูปแบบสะท้อนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร โดยครูมีการพัฒนาวิชาชีพผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และโรงเรียนมีวัฒนธรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น ทั้งนี้ จากข้อมูลการประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รูปแบบได้รับการปรับปรุงให้มีความชัดเจน เหมาะสมกับบริบท และสามารถนำไปใช้ได้จริง พร้อมทั้งมีศักยภาพในการเผยแพร่และขยายผลเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียนอย่างยั่งยืน